

5. Налагодження співробітництва і взаємної підтримки між провідними підприємцями Латинської Америки українського походження та сприяння на цій основі поглибленню економічних зв'язків латиноамериканських країн з Україною.

Таким чином, головне в стратегії України щодо країн Латинської Америки і Карибського басейну — перехід від політики малопомітної присутності до активної політики (експансії). Але для цього потрібні політична воля, вивірені стратегія й тактика, а також конкретна програма дій.

Б. Канцелярук,

доктор політичних наук

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ВИМІР ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Дослідження концептуального виміру євроатлантичної стратегії України обумовило розгляд проблеми, принаймні, у двох взаємопов'язаних форматах: адекватності теоретико-методологічного забезпечення та через призму вірогідності адаптування країни до кризової специфіки сучасних глобалізаційних трансформвань. У результаті доведено потребу парадигмального переосмислення існуючих підходів до оцінки новітніх суспільно-політичних явищ, запропоновано модель аналізу, що уможливорює висвітлення феномену новітніх перетворень в їхньому органічному взаємозв'язку. Означене дало змогу встановити віртуальні спроможності країни так званого "перехідного періоду" щодо реалізації стратегії входження до кола цивілізованої спільноти, а також уникнути традиційно одновимірного трактування кризових явищ процесу глобалізації, зокрема, такого справді знакового, як міжнародний тероризм.

Пріоритетом епістемології кризових явищ має стати, передусім, природа політичної кризи (згідно з визначенням її функціональних можливостей, ймовірних наслідків — ступеня впливу на перебіг процесів розвитку, ефективних механізмів зменшення негативної дії і т.д.). Минулий досвід показує, що саме політичні кризи виступають визначальним фактором появи інших, зокрема, соціально-економічних, екологічних, етнонаціональних, конфесійних та ін. Кризогенність політичного режиму в Україні є основним гальмом її державницького становлення і, звичайно, спроб інтегруватися до цивілізованої спільноти.

Започаткований у західному світогляді раціоналістичний підхід до проблеми розвитку ґрунтується на тезі прискороеного визрівання кризових ситуацій у різних сферах, застосування силового способу їх розв'язання (що переконливо засвідчують антитерористичні війни). Для України — це тривожний симптом, надто в ситуації загострення стосунків із Вашингтоном, підозріливості та дистанціювання Заходу.

Традиційні уявлення, норми та ідеали вже не відповідають природі новітніх трансформувальних, передусім — новим кризовим явищам як органічним атрибутам сучасних кардинальних змін. Це спричиняє необхідність пошуку нових пізнавальних, ціннісних, дієвих настанов та культурних орієнтацій для вироблення стратегії підходу до адекватної оцінки сутності нових явищ. Людство в разі епохи свого розвитку намагалося по-своєму тлумачити світ (пізнавальна модель властива античному періодові; механічне сприйняття характерне для Новітніх часів; еволюціоністська модель розвитку світу утвердилася в ХІХ ст.). Подальше вдосконалення моделі світосприйняття за допомогою виокремлення системних і самоорганізаційних підходів відбулося в ХХ ст., завдяки чому став можливим цілісний підхід до явищ дійсності. Формувалися відповідні ціннісні та дієві настанови і орієнтації, які відображали імперативи буття, слугували теоретичним підґрунтям для його наукового тлумачення. Теорія самоорганізації (синергетика) достатньо мірою пояснює процеси розвитку, зокрема, встановлює чіткі закономірності доти "непередбачуваних катаклізмів, криз і катастроф".

Тим часом, наприкінці ХХ ст. початку поточного століття цивілізаційний розвиток набув такої динаміки та розмаху, які не завжди можна пояснити за допомогою теорії самоорганізації, а це означає, що найновіша пізнавальна модель світу вже себе вичерпує на тлі тотальної кризи у відносинах природи та людини, загалом кризи традиційних світоглядних норм. Підкреслимо, що йдеться не про традиційне негативістське явище, а про незрілі передумови неминучості переходу до якісно нових форм буття. Це обумовлює потребу адекватної парадигми наукового пізнання. Російський дослідник І. Лисеєв вважає, що такою може бути коеволюційна пізнавальна модель, за якою світ розглядається як своєрідний комплекс сполучуваних, взаємозалежних, тобто коеволюціонізуючих рядів.

Універсальність коеволюційних відносин суспільства й природи пояснюється тим, що протягом історії людства спостерігаються дві взаємовиключні стратегії відносин людини з природою: прагнення до підкорення природи та впокорення перед нею. Стратегія коеволюції за філософською глибиною стає стрижневою для еволюціоністського способу мислення загалом. Це відкриває нові перспективи для організації знань, пошуку нових аналітичних одиниць і способів розуміння дійсності. Як зазначає І. Лисеєв, "Підхід у межах коеволюційної стратегії виявляє багатоплановість самостійних і незлитних процесів, які сполучаються в поліфонії, синергетику їхньої взаємодії, відкритість, толерантність, незавершеність, незумовленість, співіснування й взаємосполучуваність різноманітних еволютивних процесів, що зберігають самостійність і, разом з тим, сполучаються в єдності іншого порядку".

Без переосмислення взаємозв'язку розвитку суспільства та природи, сукупної дії біотичних і абіотичних структур неможливо дати об'єктивну оцінку нинішнім суспільно-політичним явищам, а тим більше — прогнозувати ймовірні моделі їхнього розвитку. Нам уявляється, що вироблення коеволюційної парадигми політології має відбуватися в синтезному форматі поєднання функціональних параметрів парадигм діалектики (еволюції) — синергетики (самоорганізації) — коеволюції (взаємозв'язок — людина, суспільство, природа). При цьому концептуальний підхід має ґрунтуватися на творчому поєднанні випробуваних часом основоположних імперативів кожної з цих теорій, які сукупно слід розглядати як систему наукового пізнання непередбачуваних і ускладнених явищ нинішнього глобалізуючого світу.

Серед них — феномен тероризму, нинішнє тлумачення якого неадекватне його сутності. Актуалізована геополітичними імперативами Білого дому за допомогою могутніх засобів масової інформації ідея зображення тероризму як небезпеки №1 для самого існування людства набула стрімкого поширення на планеті, зокрема, стала предметом пильної уваги апологетів західної моделі розвитку. Об'єктивно оцінити це явище можна за умови аналізу його у форматі коеволюційної парадигми "тероризм — антитероризм". Адже акцентування уваги на самих наслідках терористичних актів чи, тим більше, спроби обґрунтувати доцільність застосування воєнних методів боротьби з тероризмом, як показує життя, є не лише хибними, а

й небезпечними. Міжнародний тероризм — явище не ситуативне (виникло не 11-го вересня), воно традиційно дошкуляє цивілізаційному поступові, отже, його слід розглядати в контексті взаємопов'язаних складових процесу глобалізації. Створений і тиражований Америкою синдром "антитерористичного світу" задля реалізації своїх гегемоністських устремлінь не витримує випробувань реаліями.

На цьому тлі спроби українського керівництва завоювати симпатії Вашингтона за допомогою направлення до Ірану українського батальйону можуть хіба що збільшити кількість проблем, що стоять на шляху стратегії євроатлантичного інтегрування. Про це свідчить поведінка Заходу.

С. Толстов,
кандидат історичних наук, доцент

СИСТЕМА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН: ВНУТРІШНІ ЗВ'ЯЗКИ ТА РЕГУЛЮЮЧІ МЕХАНІЗМИ

Визначення та застосування поняття "система міжнародних відносин" передбачає достатньо високий рівень теоретичного узагальнення, який не можливий без конструювання умовної абстрактної моделі, що вбирає в себе основні ознаки реально існуючих явищ і форм взаємодії, однак абстрагується від часткових елементів, другорядних деталей та винятків. У цьому плані будь-яка теорія прагне до створення моделі точнішої за реальне явище, що становить предмет теорії. Проте реальність залишається багатшою за будь-яку теоретичну абстракцію та продовжує слугувати об'єктом аналізу і, відповідно, джерелом інформації для уточнення концептуальних конструкцій.

Поняття "система міжнародних відносин" в якості наукової абстракції високого рівня вперше було застосовано прибічниками системного наукового підходу. На науково-категоріальному рівні системний підхід до міжнародних відносин застосовували американські дослідники Д. Істон, А. Рапопорт, М. Каплан. Різні тлумачення й форми застосування поняття "система міжнародних відносин" достатньо широко представлені в дослідженнях із теорії та практики міжнародних відносин. Головним чином це стосувалося аналізу реалій та особливостей міжнародних відносин у попередні епохи — переважно від Вестфальського